Ministerie van Landbouw,
Natuur en Voedselkwaliteit

Informatieplan LNV 2024-2028

Datum 27 oktober 2023
Status Definitief

Inhoud

Inleiding 3

'I in het hart' 4

1. IV-ambities en maatschappelijke opgaven 4

1.1 Natuurinclusieve landbouw 4
1.2 Emissies: mest en stikstof 5
Mest 6
Stikstof 6
1.3 Transitie Landelijk Gebied 6
1.4 Klimaatbeleid landbouw en landgebruik 7
1.5 Natuur 7
Waddengebied 8
1.6 Visserij 8

2. LNV-brede thema's 8

2.1 Dienstverlening, toezicht en handhaving 8
2.2 Gemeenschappelijke IV van LNV en EZK 9
Algoritmen 9
Afhankelijkheid van leveranciers 9
Kennisveiligheid 10
Weerbaarheid ransomware 10
Quantum computing 10
Generatieve AI 10
Transparantie in Informatie 10
Managementinformatie 11
CIO-stelsel 11
Inzicht in IV-kosten 12
2.3 Duurzaamheid 12
2.4 Besturing van informatievoorziening 12
2.5 Financieel 13

Bijlage: Samenhang Informatieplan met BZK-beleid voor de Rijksoverheid 14

Inleiding

LNV zet in op een economisch en ecologisch duurzame agrarische productie en visserij, met respect voor het milieu en in balans met de natuur. Digitale informatievoorziening (IV) speelt hierbij een steeds grotere rol, of het nu gaat om bedrijfsdata van agrariërs of gegevens over ecologische systemen.

LNV heeft het toenemende belang van digitale IV enkele jaren geleden al onderkend, wat heeft geleid tot de in 2021 uitgebrachte *Digitaliseringsvisie*. Deze beschrijft de inzet van digitalisering voor een duurzame landbouw- en voedselketen en robuuste natuur.

Waar het in de Digitaliseringsvisie vooral gaat over bredere digitalisering in het agrodomein, natuurdomein en de voedselverwerking, geeft dit nieuwe Informatieplan 2024-2028 antwoord op de vraag hoe de informatievoorziening binnen het LNV-concern zelf (dat wil zeggen het kerndepartement en de eraan verbonden organisatie-eenheden) bijdraagt aan de maatschappelijke opgaven.

De opbouw van dit plan is gelijk aan die van vorig jaar[1]. Daarom komt eerst de functie van IV aan de orde in relatie tot de verschillende maatschappelijke opgaven van LNV. Daarna beschrijft dit plan de LNV-brede aspecten van IV.

Enkele nieuwe punten en uitwerkingen in dit plan zijn de volgende:

- De aandacht voor data en digitale technieken bij het bereiken van de natuuropgaven, waarbij de samenwerking met andere overheden en ketenpartners van groot belang blijkt. Ter ondersteuning hiervan is de Nationale Databank Vegetatie- en Habitatkarteringen (NDVH) in voorbereiding. Ook bij de bescherming van de Waddenzee kunnen digitale technieken goede diensten bewijzen.
- Een belangrijke stap in de handhaving van het mestbeleid is de ingebruikname in 2023 van het digitale *real time* Vervoersbewijs Dierlijke Meststoffen.
- Het belang van een goede databasis voor het volgen van de voortgang van het klimaatbeleid in landbouw en landgebruik.
- De totstandkoming van de landelijke voorziening van het Digitale Stelsel Omgevingswet (DSO-LV). Dat stelsel is van groot belang is bij de aanstaande invoering van de Omgevingswet.
- Digitale Datafaciliteit (DDF) die wordt opgebouwd voor de transitie van het landelijk gebied. Die is van belang voor de regie en de voortgang van de gebiedsgerichte transitie van het landelijk gebied.
- Voor het eerst is er aandacht voor de potentie van quantumtechnologie en van kunstmatige intelligentie (AI). Voor beide geldt dat er nog geen toepassingen binnen LNV zijn, maar dat het ministerie de ontwikkelingen nauwgezet volgt.

De plannen en ambities van dit Informatieplan zijn gebaseerd op het beeld van de financiële mogelijkheden van LNV zoals die golden in de zomer van 2023. Wellicht is een heroverweging nodig als dat beeld van de rijksfinanciën wijzigt door het nog te

[1] https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2022/11/11/bijlage-1-lnv-informatieplan-2023-2027

sluiten regeerakkoord. Ook de krapte op de arbeidsmarkt voor IT-specialisten maakt een voorbehoud voor realisatie van plannen en ambities onvermijdelijk.

'I in het hart'

De essentie van de benadering van LNV is dat informatievoorziening een vaste plaats heeft in het beleidsproces en in uitvoering, handhaving en toezicht. LNV heeft daar al een begin mee gemaakt, maar informatievoorziening kan nog een nog grotere rol spelen in de wijze waarop het ministerie werkt aan zijn maatschappelijke opgaven. Het ministerie wil de kansen en voordelen die digitale informatievoorziening biedt graag volledig benutten en tegelijkertijd bewust omgaan met de valkuilen en beperkingen die er ook aan kleven. Omgaan met digitale informatievoorziening moet een tweede natuur worden voor het hele LNV-concern.

1.IV-ambities en maatschappelijke opgaven

LNV kent een breed werkveld en aspecten van digitale informatievoorziening spelen overal een rol. Onderwerpen die in de nabije toekomst steeds belangrijker worden zijn de transitie naar een natuurinclusieve landbouw en de natuurontwikkeling. Bij beide gaat het om duurzaamheid, en om het in balans brengen en houden van landbouw met de draagkracht van bodem, water en natuur. Beide onderwerpen komen dan ook samen in het 'gebiedsgericht werken'.

LNV wil in nauwe samenwerking met bestuurlijke partners, zoals de provincies, die de balans tussen natuurinclusieve landbouw en natuur per gebied in Nederland tot stand brengen. Elk gebied is immers anders. Soms landelijk, soms stedelijk.

1.1 Natuurinclusieve landbouw

In de LNV-Visie is beschreven hoe de Nederlandse agrarische sector kan overschakelen op natuurinclusieve landbouw. Dat is een ingrijpende transitie van een zeer grote sector met als doel de ecologische voetafdruk van de landbouw per 2050 te halveren. Om zoiets op gang te brengen en de voortgang te volgen is het onmisbaar dat alle betrokkenen precies weten waar ze over praten: meten is weten. En om te kunnen registeren en meten, heb je data en informatietechnologie nodig.

Natuurinclusieve landbouw houdt – vereenvoudigd – in dat een boer niet meer uit de bodem haalt dan verantwoord is en dat zij niet meer in het leefmilieu achterlaten dan de bodem, de lucht of het water kunnen opnemen. Die balans ontbreekt nu. Er zijn veel meer (nauwkeurige) data over onder meer voedingsstoffen en mest nodig om die nieuwe balans te vinden. Kritieke prestatie-indicatoren (KPI's), die gebaseerd zijn op data, kunnen aangeven welke grenzen verschillende partijen in acht moeten nemen. Het ontwikkelen van die indicatoren wordt dan ook gezien als een van de belangrijkste taken voor de komende jaren. Een knelpunt daarin is dat de gewenste en benodigde data over een veelheid aan partijen zijn verspreid. Het vereist veel organisatiekracht, kaders en juridische afspraken om alle benodigde informatie bijeen te brengen en te analyseren.

Tijdens en na de transitie naar een natuurinclusieve landbouw moet de boer wel zijn ondernemerschap kunnen uitoefenen en daar een goed inkomen aan overhouden. De prijs van producten wordt echter bepaald in een hele keten die loopt van de primaire producent tot de consument. Eén van de opgaven is dat we nog te weinig weten over

de prijsontwikkeling in die keten om erop te kunnen sturen. Hier zullen meer data van beschikbaar moeten komen en gedeeld moeten worden.

Alle land- en tuinbouwbedrijven gebruiken data en computers voor hun bedrijfsvoering. Zij moeten nu al veel data delen met de overheid. Een belangrijke opgave voor de komende jaren is om ervoor te zorgen dat boeren en anderen die daarmee te maken hebben, gebruiksvriendelijk hun relatie met de overheid kunnen onderhouden en digitaal toegang hebben tot het overheidsinstrumentarium. Voor veel contacten willen we naar een systeem waarbij de ondernemer maar één keer zijn bedrijfsgegevens hoeft aan te leveren waarna de overheid – en eventueel anderen – die gegevens als basis voor hun administratie kunnen gebruiken.

Overigens kunnen ondernemers er zelf ook voordeel bij hebben wanneer zij toegang hebben tot data van hun – anonieme – collega's. Zo kunnen zij hun prestaties vergelijken met die van anderen en daar mogelijk van leren.

De op data gebaseerde inzichten zijn ook van belang bij het aangaan en onderhouden van internationale relaties, het waarborgen van internationale voedselzekerheid en bij het uitvoeren van het nieuwe Gemeenschappelijke Landbouwbeleid (GLB) van de EU. In dat beleid zitten veel elementen die in lijn zijn met de transitie naar een natuurinclusieve landbouw, met het beheren van de voedselketen en met de rol die de boer als bodembeheerder kan vervullen in natuurbeheer. Voor het GLB zijn bijvoorbeeld geografische data belangrijker. Dit vergt blijvend inzet op verbetering van registratie van gegevens van percelen, met datagedreven controle en terugkoppeling door areaalmonitoring.

Andere aspecten van de duurzame landbouw waarbij het ministerie meer gebruik kan maken van digitale informatievoorziening zijn gewasbescherming, dierwaardige veehouderij en het beleid op het gebied van infecties die van mens op dier overdraagbaar zijn (zoönosen).

Bij gewasbescherming gaat het vaak om gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen. LNV zet in op het vervangen van die bestrijdingsmiddelen door weerbare planten en teeltsystemen die geen chemische bestrijdingsmiddelen nodig hebben. Dat kan alleen maar als LNV met data en indicatoren nauwkeurig het gebruik kan meten en de voortgang van die transitie in beeld kan krijgen.

Bij de dierwaardige veehouderij is iets vergelijkbaars aan de orde. Door gebruik te maken van meer data uit de sector, is LNV in staat om inzicht op te bouwen in de werkelijke staat van de veehouderij in relatie tot dierwaardigheid. Daarvoor is het nodig om meetbare normen en kritieke prestatie-indicatoren op te stellen, die efficiënt en effectief handhaafbaar zijn.

Verder liggen er kansen om op basis van nieuwe visuele middelen, algoritmen en simulatiemodellen om samen met ketenpartijen meer zicht te krijgen op het handelingsperspectief ter bestrijding van zoönosen. Hierbij kan gedacht worden aan mogelijke scenario's bij besmetting, maatregelen die dan genomen kunnen worden en de effecten van deze maatregelen op de verdere verspreiding.

1.2 Emissies: mest en stikstof

In de relatie tussen landbouw en natuur vormen twee typen emissies al langere tijd een knelpunt: mest en stikstof.

Mest

Eén van de sporen van de Versterkte Handhavingsstrategie Mest is het slimmer gebruikmaken van data door bijvoorbeeld de invoering van *real time*-toezicht op dierlijke mesttransporten met behulp van sensoren en *near infrared spectroscopy*. Op 1 januari 2023 is het real time Vervoersbewijs Dierlijke Meststoffen (rVDM) van start gegaan voor het vooraf melden van het vervoer van dierlijke mest binnen Nederland en vanaf 1 juni 2023 geldt dit ook voor import en export. Deze digitale verantwoording van mesttransporten is gericht op het voorkomen van overtredingen door het doelmatig inzetten van automatisering. Met rVDM leveren ondernemers vooraf alle transportgegevens digitaal en op het moment zelf aan. Gegevens zijn vooraf en tijdens het transport beschikbaar voor toezicht en handhaving door de NVWA en RVO. Ook kunnen geautomatiseerde controles en signaleringen bij het melden van de gegevens rond mesttransporten worden uitgevoerd om vast te stellen of de juiste en actuele gegevens zijn gemeld.

Stikstof

Het Programma Stikstofreductie en Natuurverbetering moet ervoor zorgen dat de stikstofreductiedoelen worden behaald. De IV-ambitie hiervan richt zich in 2024 op de beschikbaarheid van herleidbare en betrouwbare data, die transparant, eenduidig en onafhankelijk herleidbaar zijn. Het resultaat van het beleid moet in beeld gebracht kunnen worden. Dat vraagt aandacht voor nul- en effectmetingen, het rekeninstrument Aerius en normen voor kritische depositiewaarden.

1.3 Transitie Landelijk Gebied

De grote variatie in landelijke gebieden in Nederland vereist dat de transitie die daar gaat plaatsvinden, per gebied wordt ontwikkeld in hechte samenwerking tussen de betrokkenen en de verschillende overheden. Daarbij zal veel gebruik worden gemaakt van geografische informatie. Ook Europese regelgeving op het gebied van geo-informatie maakt het van belang te blijven investeren in dit onderwerp. Daarom zijn op het gebied van geo-informatie, gebiedsgericht werken en interbestuurlijke samenwerking de volgende projecten opgezet:

- *De landelijke voorziening van het Digitale Stelsel Omgevingswet (DSO-LV)*
  Doel hiervan is dat LNV en de publieke dienstverlenings- en uitvoeringsorganisaties op tijd klaar zijn om met deze wet te kunnen werken. Het DSO ondersteunt de Omgevingswet digitaal en richt zich op dienstverlening aan eindgebruikers (burgers en bedrijven) en bevoegde autoriteiten. Het streven is om de wetten en regels, het aanvragen van vergunningen en het doen van meldingen eenvoudig en inzichtelijk te maken voor burgers en bedrijven.
- *De Digitale Datafaciliteit (DDF)*
  Er komt een Digitale Datafaciliteit (DDF). Daarin werken zes rijksuitvoeringsorganisaties in het fysieke domein samen met en voor provincies, medeoverheden en terreinbeherende organisaties. Een van de doelen is om de planvorming en uitvoering van het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) te ondersteunen. Ook biedt de DDF ondersteuning aan de Ecologische Autoriteit en is zij van belang bij de besluitvorming over beleidsgelden en de centrale registratie van grondtransacties.

Binnen het ministerie van LNV is bovendien ter ondersteuning een programma Informatievoorziening Transitie Landelijk Gebied opgezet. Dat richt zich op onder meer de domeinen administratie, ruimte, bedrijfsvoering en kennisondersteuning.

1.4 Klimaatbeleid landbouw en landgebruik

Nederland staat voor de opgave om in 2030 tenminste 55% minder broeikasgassen uit te stoten dan in 1990. Om die doelen te halen zal de agrarische sector de huidige broeikasgasuitstoot sterk moeten verminderen en zal in het landgebruik langdurig koolstof moeten worden vastgelegd in bomen, gewassen, veengebieden en landbouwbodems.

Databeheer is heel belangrijk voor de voortgang van deze aanpak. Via het Dashboard Klimaatbeleid (de landelijke klimaatmonitor) en via de emissiecijfers van PBL worden de effecten van beleid in beeld gebracht. Het stelt LNV in staat om jaarlijks de balans op te maken en te kijken of de realisatie op schema ligt. In aanvulling hierop is er behoefte aan voortgangsinformatie op beleidsniveau, zodat eerder bijgestuurd kan worden. Daarnaast is het zaak de informatievoorziening op nationaal en provinciaal niveau goed op elkaar af te stemmen. Tot slot vereist doelsturing dat betrouwbare meetinformatie over broeikasgasemissies op bedrijfsniveau kan worden verkregen. Op dit moment is dat nog niet goed mogelijk.

1.5 Natuur

Een belangrijk kenmerk van de bescherming van de Natura 2000-gebieden is de gebiedsgerichte aanpak. Onder regie van de provincies vindt in de toekomst per gebied een alomvattende afweging plaats ten behoeve van het versterken van de natuur, vaak in combinatie met de overgang naar natuurinclusieve landbouw en het waterbeheer.

Voor de uitvoering van de gebiedsgerichte aanpak, zijn veel data en informatie nodig. LNV en de provincies krijgen te maken met een veelheid aan partijen die informatie benutten of aanleveren. Daarbij gaat het bijvoorbeeld om basisregistraties, wetenschappelijke onderbouwingen, geografische inzichten, project-, programmerings- en monitoringsinformatie, gebieds- en perceelsinformatie, het digitale pachtstelsel, grondtransacties, financiering en wetgeving. Deze informatie moet bij elkaar komen in een nog te ontwikkelen basis-informatievoorziening. Deze informatie dient herleidbaar, betrouwbaar en toegankelijk te zijn.

Die informatievoorziening heeft betrekking op het administratief domein (onder andere fondsbeheer, grondtransacties), het ruimtelijk domein (gebiedsgerichte informatie), het bedrijfsvoeringsdomein (financieel beheer, publicaties en documenthuishouding) en kennisondersteuning (wetenschappelijke onderzoeken en adviezen).

Als het specifiek gaat om de natuur, dan heeft Nederland al de Gegevensautoriteit Natuur (GAN) en de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF). In voorbereiding is de Nationale Databank Vegetatie- en Habitatkarteringen (NDVH). Deze bevatten veel informatie die van groot belang is om inzichtelijk te maken hoe het ervoor staat met biodiversiteit en overbelasting van bodem en water. Uit Europese regelgeving kunnen verdere verplichtingen voortvloeien tot monitoring buiten Natura 2000-gebieden. De data die daaruit voortkomen, zullen de NDFF verder verrijken. De databanken zijn ook van belang voor de bossenstrategie van LNV die erop gericht is om 37.000 hectare nieuw bos aan te leggen.

Waddengebied

In het waddengebied kan de natuuropgave beter gehandhaafd worden als de verschillende partijen die daarmee zijn belast, dezelfde systemen gaan gebruiken voor (onderlinge) communicatie, voor registratie van verstoring en voor surveillance. Nu is er nog sprake van verschillende en soms verouderde apparatuur. Met digitale technieken is het bijvoorbeeld mogelijk een gebied dynamisch af te bakenen wat beter aansluit bij de dynamiek van de Waddenzee zelf.

De bezoekers en vaartuigen in het waddengebied zijn bijna allemaal voorzien van een mobiele telefoon. Daarmee kunnen de 'gastheren' van het gebied deze bezoekers of rondvaartboren beter informeren over wat er te zien en te doen is, maar ook waarschuwen als dat nodig mocht zijn. Ook kunnen drones helpen bij het houden van toezicht en bij vogeltellingen. En met sensoren kan de waterkwaliteit en de visstand gemakkelijker gevolgd worden.

1.6 Visserij

Het toekomstperspectief van de visserijsector is onzeker. De gevolgen van de Brexit, het verbod op pulsvisserij, de aanleg van windmolenparken, de waterkwaliteit, invasieve exoten en de noodzakelijke beperkingen in natuurgebieden hebben gevolgen voor de (fysieke) ruimte die voor de visserij beschikbaar is. Ook staat het voortbestaan onder druk als gevolg van de noodzakelijke verduurzaming van de vloot en de huidige brandstofprijzen.

De mogelijkheden die technologische ontwikkelingen bieden, kunnen een belangrijke bijdrage leveren aan het oplossen van de vraagstukken die zich in het visserijdomein aandienen, maar het omschakelen is een veeleisend proces.

De veranderingen die gaande zijn in de verschillende visserijen en de zeer gedetailleerde Europese regelgeving maken dit domein beleids- en uitvoeringsintensief. Zo zijn er bijvoorbeeld veel data nodig die inzicht kunnen bieden in de huidige staat van de visserij in relatie tot de (strengere) wetgeving. Die data zijn ook nodig om subsidie-instrumenten op te kunnen zetten ten behoeve van innovaties en duurzaamheid.

Met de vraag naar data en de invoering van nieuwe ICT-infrastructuur wordt vaak een beroep op ondernemers gedaan en druk op de uitvoering gelegd. Daarnaast komt Europa met eigen IV-voorzieningen die geïntegreerd moeten worden in bestaande complexe IV-faciliteiten.

In relatie met al die veranderingen in de visserijwereld is het gewenst het huidige informatie- en ICT-landschap van de NVWA en RVO minder complex te maken.

2. LNV-brede thema's

In het vorige hoofdstuk is vanuit de maatschappelijke opgaven naar aspecten van de informatievoorziening gekeken. Daarnaast zijn er verschillende opgaven en ontwikkelingen die LNV-breed om aandacht vragen. In vele daarvan werkt LNV nauw samen met het ministerie van EZK.

2.1 Dienstverlening, toezicht en handhaving

Bij toezicht en handhaving is een grote rol weggelegd voor de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit, die als agentschap valt onder het ministerie van LNV. Voor subsidies, vergunningverlening en registratie maakt LNV gebruik van publieke

dienstverlener Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO), dat als agentschap valt onder het ministerie van EZK.

NVWA en RVO beschikken over veel kennis over de toepassing van informatietechnologie en data. Het is belangrijk dat LNV, NVWA en RVO samen nadenken over de plaats van informatietechnologie in het beleid en in de uitvoering. Het heeft geen zin beleid te ontwikkelen dat voor de NVWA en RVO niet toetsbaar en handhaafbaar is. Maar het is ook belangrijk dat de beleidsmakers weten met welke vormen van digitale informatievoorziening de NVWA en RVO werken zodat die eventueel in het beleid kunnen worden ingezet. Zo kan de NVWA bijvoorbeeld met behulp van satellietbeelden, camerabeelden en kunstmatige intelligentie efficiënt werken en met dezelfde beschikbare menskracht meer resultaat bereiken op het gebied van risicogericht toezicht.

2.2 Gemeenschappelijke IV van LNV en EZK

De ministeries van LNV en EZK hebben in beginsel gemeenschappelijke IV-voorzieningen, een gemeenschappelijk CIO-Office en een gedeelde directie Informatievoorziening. Elk ministerie heeft wel eigen CIO-functies die zijn belegd bij de plaatsvervangend secretarissen-generaal.

De beide CIO's van LNV en EZK hebben de ambitie om meer te gaan sturen op de gemeenschappelijke aspecten van IV binnen hun concerns. Dat levert snel toepasbare kennis op en voorkomt dubbel werk. Die samenwerking wordt nu al op een aantal punten effectief toegepast.

De Dienst ICT-Uitvoering (DICTU) is de primaire ICT-leverancier voor LNV. DICTU is 'eigendom' van EZK. De dienst is bezig zijn koers aan te scherpen, om snellere oplevering van nieuwe producten en kostenefficiency te kunnen realiseren en ruim aandacht te geven aan duurzaamheid.

Algoritmen

LNV werkt mee aan het rijksbrede Implementatiekader Algoritme (IKA) en laat daarmee onderzoek uitvoeren en plannen maken om een register te vullen met informatie over algoritmen die als hoog-risico worden beschouwd. Conform de Werkagenda Waardegedreven Digitaliseren plant LNV dat in 2025 alle hoog-risico-algoritmen in het register zijn opgenomen. Een uitdaging hierbij is wel het vinden van geschikte mensen op de krappe arbeidsmarkt en de beperkingen in het budget. Er is een verzoek tot duiding van de motie bij CIO-Rijk gedaan omdat de motie op verschillende manieren kan worden begrepen en uitgevoerd.

Afhankelijkheid van leveranciers

Met de toenemende afhankelijkheid van clouddiensten of van 'leveranciers' van processen wordt het belangrijker de bedrijven die de diensten leveren nauwkeurig te monitoren. Niet alleen binnen LNV moet de veiligheid van data gewaarborgd zijn, maar ook bij die leveranciers (zowel commerciële als overheids'leveranciers'), zodra data daar gehost worden of kernprocessen daar worden uitgevoerd. Aandacht is nodig voor de balans tussen de toegenomen inzet van data en technologie bij de overheid en de mogelijke inbreuk op de persoonlijke levenssfeer van burgers en ondernemers. Mede hierom komt er ook een *chief privacy officer* (CPO).

Kennisveiligheid

Bij kennisveiligheid gaat het erom dat gevoelige kennis en technologie niet in verkeerde handen valt, waardoor de nationale veiligheid beschermd blijft. Gezien het verhoogde risico- en dreigingsprofiel LNV (voedselveiligheid en voedingsindustrie) moet beoordeeld worden hoe we de kennisveiligheid kunnen waarborgen binnen onze ministeries.

Weerbaarheid ransomware

Ransomware-aanvallen nemen toe en het is gebleken dat menselijke fouten daarvan de hoofdoorzaak zijn. Door ons actief te wapenen tegen ransomware-aanvallen kunnen we de risico's verlagen en de veiligheid van onze organisatie vergroten. Dat vraagt zowel om een hoger bewustzijn bij medewerkers als om technische maatregelen. Ook willen we beter voorbereid zijn op de vraag hoe te handelen bij een ransomware-aanval.

Quantum computing

Quantumprocessors kunnen krachtige computers ontwikkelen die veel meer rekenkracht hebben en daarmee een grote technologische impuls kunnen geven. Een grote zorg is dat de huidige beveiliging (cryptografie) hiermee gemakkelijk gekraakt kan worden. LNV houdt deze ontwikkelingen in de gaten om vroegtijdig in te kunnen schatten welke mogelijkheden deze nieuwe technologie gaat bieden alsmede om te beoordelen welke vormen van beveiliging hierdoor geraakt kunnen worden.

Generatieve AI

Generatieve AI, bijvoorbeeld in de vorm van tekstgeneratie, heeft zowel kansen als risico's. LNV wil dat generatieve AI op een verantwoorde manier binnen het concern wordt gebruikt. Hiervoor is een rijksbrede handreiking in ontwikkeling welke in 2023-2024 zal worden omgezet naar afspraken voor het gebruik van publiek beschikbare generatieve AI binnen onze eigen organisaties.

De markt is op dit moment bezig met het ontwikkelen van commercieel bruikbare versies van generatieve AI-toepassingen. Onderzocht zal worden in hoeverre dit genoeg is om generatieve AI goed in te kunnen zetten in het werk. Tegelijk is LNV bezig met het opzetten van een pilot met het hoger onderwijs waarin wordt onderzocht hoe we op een verantwoorde manier generatieve AI kunnen inzetten voor communicatie met burgers en bedrijven.

Transparantie in Informatie

Het programma Transparantie in Informatie (TiI), dat is ondergebracht bij de directie Informatievoorziening, coördineert de verandering naar een open LNV, zowel voor het kerndepartement als voor de diensten. Het programma ontwikkelt de strategie voor de verbetering van de informatiehuishouding, werkt aan de implementatie van de Wet open overheid (Woo), het optimaliseren van de afhandelingstermijnen van Woo-verzoeken, een aanpak op proactieve openbaarmaking en aanscherping van de lijn voor beslisnota's.

Het ministerie van LNV onderkent dat het te lang duurt voordat er een gebruiksvriendelijke oplossing is voor het geautomatiseerd en veilig opslaan en doorzoeken van informatie. Deze vertraging is niet enkel te wijten aan de druk van het urgente beleidswerk, maar ook aan de complexiteit van de bestaande systemen en de uitdagingen van historische ICT-infrastructuren die niet optimaal zijn ingericht voor deze taak. Overal in de organisatie is er een continue afweging tussen het

urgente beleidswerk en het vinden van de noodzakelijke tijd voor het beantwoorden van alle Woo-verzoeken. Het duurzaam, toegankelijk en volledig opslaan van informatie in het kader van openbaarheid en transparantie blijft een essentiële uitdaging. Dit omvat niet alleen het voldoen aan wet- en regelgeving, maar ook het ondersteunen van de organisatie in een efficiënte en effectieve uitvoering. Er is een belangrijke verandering vereist, zowel qua bewustzijn bij medewerkers als in de aanpassing van standaardprocessen en ICT-infrastructuur. Optimalisatie van processen, procedures, systemen, cultuur en houding en gedrag zijn daarom cruciale aandachtspunten voor de komende jaren.

Speerpunten als het gaat om openbaarheid en informatiehuishouding zijn:

- Impuls informatiehuishouding en instrumentarium. Er wordt gewerkt aan archiveren van informatie uit moderne communicatiemiddelen zoals Whatsapp en Signal, aan e-mailarchivering en aan de Woo-index. In 2024 gaat gewerkt worden aan verbeterplannen op het gebied van informatiehuishouding bij elk DG. Medewerkers worden ondersteund om te werken volgens kaders en richtlijnen. Ook wordt een stimulans gegeven aan het gebruik van instrumenten om het werken met informatie te automatiseren en versnellen.
- Masterplan Woo. We werken vanaf 2024 aan een integraal plan om te komen tot versnelling van de afhandeling van Woo-verzoeken.
- Openbaarmaking. We ontwikkelen een departementale richtlijn voor het proactief openbaar maken en zetten stappen rondom verplichte openbaarmaking. .

Dit proces wordt in het kerndepartement structureel ondersteund met extra mensen en middelen. Er is een Woo-Dashboard ontwikkeld waarin de status van Woo-verzoeken wordt bijgehouden.

Managementinformatie

Er is ook *binnen* het ministerie meer inzicht nodig in bedrijfsvoeringsdata om de interne processen efficiënter te laten verlopen en om de maatschappelijke relaties van LNV goed te kunnen informeren. Zo willen managers van LNV tijdiger inzicht in de financiën van hun dienstonderdelen en vragen zij om de mogelijkheid zelf analyses uit te voeren op hun bedrijfsdata, in aanvulling op de huidige vaste managementrapportages. Het concerndashboard wordt de komende tijd verder doorontwikkeld om de gewenste informatie aan de juiste personen te verschaffen. Speerpunten zijn:

- Het door ontwikkelen van het concerndashboard met bedrijfsvoeringsinformatie voor managers en andere doelgroepen;
- De strategie implementeren om te voorzien in de IV-informatiebehoefte op concernniveau;
- Informatiemanagement verbeteren bij afzonderlijke diensten van het concern.

CIO-stelsel

Het CIO-stelsel van de rijksdienst is sinds 2021 in werking om de informatievoorziening en het ICT-beleid van de overheid te verbeteren. Nu, na drie jaar, is er behoefte aan een update van het stelsel. Daarom is in de werkagenda

Waardegedreven Digitaliseren [2]opgenomen dat het stelsel wordt uitgebreid. Het stelsel zal worden uitgebreid met de Chief Data Officer (CDO)-, Chief Privacy Officer (CPO)- en Chief Technology Officer (CTO)-functies voor respectievelijk data, privacy en technologie. Samen met het Chief Information Security Officer (CISO)-stelsel (informatiebeveiliging) en het CIO-stelsel zal dit samenkomen in het nieuw te vormen Informatie I-stelsel. Beoogd wordt dat dit in het eerste kwartaal van 2024 door de Ministerraad wordt vastgesteld.

Inzicht in IV-kosten

In aansluiting op de wens van de Tweede Kamer en in het kader van de I-strategie Rijk[3] gaat LNV een strategie implementeren om te voorzien in de informatiebehoefte op concernniveau over de kosten en de baten van IV-activiteiten en initiatieven, de belangrijkste keuzes en dilemma's, enzovoort. De dialoog over IV-risico's wordt in de reguliere, door de directie Financieel-Economische Zaken geleide, risicomanagementcyclus geïntegreerd.

2.3 Duurzaamheid

De directie IV is ook verantwoordelijk voor duurzaamheidsaspecten van de IV. Zij moet ervoor zorgen dat het gebruik van hardware en software duurzamer wordt en aan de klimaatdoelen voldoet. Daarnaast helpt de directie met een dashboard het hele ministerie om aan duurzaamheidsdoelen te voldoen door het geven van inzicht en overzicht over de voortgang op het gebied van de duurzaamheidsdoelen.

Om de duurzaamheid van de ICT-dienstverlening te vergroten zijn maatregelen nodig. Denk hierbij aan het gebruik van groene energie, het verminderen van elektronisch afval en het verantwoord verwerken daarvan. Voor deze initiatieven is op rijksniveau een plan opgesteld waarbinnen keuzes worden gemaakt in prioritering van de uitvoering. De verdere ontwikkeling en uitvoering vraagt van alle departementen nog de nodige inzet. LNV sluit aan op deze rijksbrede initiatieven.

DICTU heeft duurzaamheid als kernwaarde gedefinieerd waar met een plan van aanpak en centrale sturing invulling aan wordt gegeven. Het plan werkt toe naar klimaatneutrale bedrijfsvoering en naar duurzame ICT-dienstverlening in 2030.

In 2023 en 2024 ligt de focus op het meetbaar maken van huidige activiteiten en het behalen van snelle successen op het gebied van zakelijke mobiliteit, maatschappelijk verantwoord inkopen, huisvesting, facilitair, datacenters, hardware, bewustwording en communicatie. Daarnaast begint een bewustwordingsprogramma om duurzaamheid als kernwaarde in de organisatie te verankeren en wordt in samenwerking tussen LNV, EZK en andere partners de certificering op trede 4 van de CO_2-prestatieladder en duurzame ICT-dienstverlening gerealiseerd.

2.4 Besturing van informatievoorziening

Om de in dit Informatieplan benoemde ambities te kunnen verwezenlijken, is het van belang goed te kijken naar de IV-besturing. Het ministerie van LNV bestaat uit verschillende onderdelen die vanuit een concerngedachte samenwerken aan de maatschappelijke en politieke opgaven. Voor alle onderdelen geldt dat zij aan de lat staan om hun informatievoorziening op de voor hen beste manier in te richten. Daarnaast is het nodig om ook afspraken te maken over de manier waarop de

[2] https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2022/11/04/bijlage-1-werkagenda-waardengedreven-digitaliseren
[3] https://www.rijksoverheid.nl/documenten/beleidsnotas/2021/09/06/i-strategie-rijk-2021-2025

informatievoorziening van het concern als geheel op de beste manier kan worden ingericht. De CIO-raad van LNV heeft een gezamenlijke verantwoordelijkheid voor het besturen van de IV.
Om de besturing van IV verder te professionaliseren wordt een samenwerkingsmodel ontwikkeld waarin sterke centrale kaders, expertise en ondersteuning leidend zijn. De doelstellingen zijn:

- Het verder vormgeven van IV-beleid in co-creatie met de verschillende beleidsdomeinen, uitvoering en toezicht;
- Het veel uitdrukkelijker betrekken van de verschillende beleidsdomeinen bij de sturing van IV en gezamenlijk belangrijke keuzes te maken en de consequenties daarvan te aanvaarden;
- Het aanzienlijk verhogen van de transparantie met betrekking tot de IV-uitvoering en het daarvoor inrichten van de benodigde processen.

De belangrijkste speerpunten bij het aanpassen van de IV-besturing zijn:

- Het naar een hoger plan brengen van enterprise-architectuur. Het hebben van een goede architectuur en sterke architectuurfuncties is het fundament om het ICT-landschap ook op lange termijn beheersbaar en gezond te houden.
- Het invoeren van integraal portfoliomanagement voor applicaties en programma's, ook met het oog op levensduur-management (*life cycle*).
- Om data, digitale technologieën en systemen effectief te ontwerpen, te implementeren en te onderhouden is een langetermijnvisie op technologie nodig. Het op orde brengen van de fundamenten, zoals het vervangen van verouderde systemen, is nodig om een meerjarige visie te kunnen ontwikkelen.

2.5 Financieel

De komende jaren wordt verder doorgewerkt aan het beter in kaart brengen, hebben en houden van de IV-kosten. Zo worden naast de grote ICT-projecten van LNV ook de ICT-kosten gepubliceerd op het Rijks-ICT-dashboard. Onder regie van CIO-Rijk BZK wordt komende tijd, mede op verzoek van de Tweede Kamer, verder gewerkt aan het verbeteren van het inzicht in ICT-kosten. Ook worden gedurende het proces keuzes gemaakt over wat kan en past binnen de beschikbare middelen. Niet alles kan tegelijk en dus worden gedurende het proces, als onderdeel van de besturing, tussentijds prioriteiten gesteld en keuzes gemaakt om daarmee het volwassenheidsniveau per thema stapsgewijs te ontwikkelen. Indien nodig worden voorstellen uitgewerkt voor het verkrijgen van aanvullende middelen.

Bijlage: Samenhang Informatieplan met BZK-beleid voor de Rijksoverheid

	LNV informatieplan	Werkagenda Waardengedreven digitalisering	I-Strategie Rijk
1	IV-ambities en maatschappelijke opgaven	4.3	Thema 1
1.1	Natuur inclusieve landbouw		Thema 1
1.2	Emissies: Mest en stikstof		Thema 1
1.3	Transitie Landelijk Gebied		Thema 1
1.4	Klimaatbeleid Landbouw en landgebruik		Thema 1
1.5	Natuur		Thema 1
1.6	Visserij		Thema 1
2	LNV-brede thema's		
2.1	Dienstverlening, toezicht en handhaving		
2.2	Gemeenschappelijke IV van LNV en EZK	2.2, 2.4, 3.1, 3.3, 4.1, 4.2, 4.3	Thema's 2, 5, 6, 8, 9
2.3	Duurzaamheid	4.3	Thema 4
2.4	Besturing van de informatievoorziening	4.3	Thema 9
2.5	Financieel		